

Motion till riksdagen

1987/88:A 741

av Charlotte Branting m. fl. (fp)

om styrelserepresentation för de privatanställda

Riksdagen beslutade under hösten 1987 att föra samman reglerna i lagen (1976:351) om styrelserepresentation för de anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar (LSA) och i lagen (1976:355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag (LSABF) till en ny lag: lagen om styrelserepresentation för de privatanställda.

Folkpartiet anser att detta kommer att leda till en ökad överskådlighet i lagstiftningen gällande styrelserepresentation och att vissa frågor fått en ändamålsenlig lösning genom denna lag. På andra punkter delar vi dock inte riksdagsmajoritetens uppfattning.

Till grund för den aktuella lagstiftningen ligger tanken att löntagarrepresentation skall vara till gagn för alla anställda i företaget. Därför var den förutvarande lagstiftningen knuten till den fackliga organisationens representativitet på arbetsplatsen. Innan den nya lagen trädde i kraft den 1 januari 1988 fick beslut om att inrätta styrelserepresentation för de anställda fattas av en lokal facklig organisation som var bunden av kollektivavtal i förhållande till företaget och som företrädde mer än hälften av de anställda vid företaget. Fanns flera kollektivavtalsbundna arbetstagarorganisationer vid företaget skulle de tillsammans anses ha denna representativitet.

I den nu antagna lagen har kravet på representativitet slopats. Däremot är det fortfarande så att facklig organisation som är bunden av kollektivavtal i förhållande till företaget, skall fatta beslut om att inrätta styrelserepresentation. Detta innebär att representation kan inrättas även i företag där endast någon eller ett litet fåtal är organiserade. Folkpartiet anser att styrelserepresentation bör grundas på representativitet och föreslår därför att det system som gällt fram till den 1 januari 1988 återinrättas.

Den som företräder de anställda måste ha en stark förankring i företaget och en god kännedom om hur företaget fungerar. Detta är endast möjligt att uppnå som anställd i företaget. Dessutom blir information eller åsikter som skall spegla de anställdas uppfattning endast övertygande om motparten har förtroende för att detta verkligen är de anställdas uppfattning. Folkpartiet anser därför att arbetstagarrepresentanterna skall vara anställda inom företaget.

Enligt 2§ MBL har från lagens tillämpningsområde undantagits vissa verksamheter som får sin inriktning och sina mål bestämda i demokratiska former eller är av opinionsbildande eller ideell natur. Exempel på sådana

verksamheter är fackliga, politiska, religiösa organisationersamt press, radio och TV. I företag av denna karaktär har det inte ansetts lämpligt att arbetstagarinflytandet sträcker sig till verksamhetens mål och inriktning. 2 § MBL tillkom som en garant för att demokratiska intressen inte skulle komma i konflikt med arbetstagarinflytandet. Detta är av vikt för att bibehålla dessa företags fristående ställning och för att främja demokratins fortlevnad.

Enligt MBL har arbetstagarorganisation rätt till förhandling och information med de undantag som nämns ovan. Den nu beslutade ordningen för arbetstagarrepresentanternas deltagande går dock längre. En arbetstagarrepresentant får genom den nya lagen rätt till att delta i behandlingen av ärenden som enligt MBL är undantagna information och förhandling. Detta kan ses som ett kringgående av de regler som gäller i övrigt på det arbetsrättsliga området på ett sätt som inte kan anses vara önskvärt. Folkpartiet menar att de ändamålssynpunkter som ligger bakom bestämmelsen i 2 § MBL, gör sig gällande med samma tyngd vad gäller arbetstagarledamöter i företagsstyrelse. Arbetstagarrepresentanter i styrelser för företag som avses i 2 § MBL bör således ej ha rätt att delta i behandling och beslut i frågor som rör verksamhetens mål och inriktning.

Så många arbetstagargrupper som möjligt bör få inflytande genom att vara representerade i företagsstyrelsen. Lagen om styrelserepresentation för de privatanställda kan dock leda till att många mindre organisationer kommer att stå utan representation. Enligt folkpartiets mening är detta olyckligt då även sådana organisationer i många fall företräder ett betydande antal arbetstagare inom företaget. Även dessa organisationer skall ges möjlighet till påverkan genom platser i styrelsen.

Lagens sanktionsregler har rönt kritik bl. a. från juridiska institutionen vid Lunds universitet. Folkpartiet anser att det kan föra för långt med en så vittgående skadeståndsskyldighet som nu återfinns i lagen om styrelserepresentation. Även små misstag kan leda till ansemliga skadestånd, vilket i sin tur kan medföra stora problem framför allt för små företag. Endast i de fall företag förvägrar de anställda styrelserepresentation bör skadeståndsskyldighet uppstå. I fall som dessa är det å andra sidan självklart att skadestånd bör utgå.

Hemställan

Med anledning av det anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar att 6 § första och andra stycket lagen om styrelserepresentation för de privatanställda skall få följande lydelse:

”Beslut om inrättande av styrelserepresentation för de anställda fattas av lokal arbetstagarorganisation, som är bunden av kollektivavtal i förhållande till företaget och företräder minst hälften av de anställda vid företaget eller av flera sådana arbetstagarorganisationer som tillsammans har denna omfattning. Rör beslutet moderföretag, fattas det av lokal arbetstagarorganisation som är bunden av kollektivavtal i förhållande till företag inom koncernen och företräder mer än hälften av koncernens anställda, eller av flera sådana organisationer som tillsammans har denna omfattning.”

2. att riksdagen beslutar att 9 § första stycket lagen om styrelserepresentation för de privatanställda skall få följande lydelse:

Mot. 1987/88
A741

”Arbetstagarrepresentanterna skall utses bland de anställda vid företaget eller, i fråga om moderföretag, inom koncernen.”

3. att riksdagen beslutar att 14 § andra stycket lagen om styrelserepresentation för de privatanställda skall få följande lydelse:

”Är ett företags verksamhet av sådan natur eller har sådant ändamål som avses i 2 § lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet, får arbetstagarrepresentanterna inte delta i behandling av fråga som rör verksamhetens mål och inriktning.”

4. att riksdagen beslutar att 8 § andra stycket sista meningen lagen om styrelserepresentation för de privatanställda skall få följande lydelse:

”Om andra sådana organisationer företräder mer än en tjugondel av de kollektivavtalsbundna arbetstagarna, får dock de som företräder det största antalet arbetstagare av dessa organisationer utse vardera en suppleant.”

5. att riksdagen beslutar att följande mening skall läggas till sist i 8 § tredje stycket lagen om styrelserepresentation för de privatanställda:

”Om andra sådana organisationer företräder mer än en tjugondel av de kollektivavtalsbundna arbetstagarna, får dock de som företräder det största antalet arbetstagare av dessa organisationer utse vardera en suppleant.”

6. att riksdagen beslutar att 15 § lagen om styrelserepresentation för de privatanställda skall få följande lydelse:

En arbetsgivare eller en arbetstagarorganisation som bryter mot denna lag, arbetsgivaren genom att förhindra de anställda sin rätt till styrelserepresentation, skall betala ersättning för den skada som uppkommer. Skadeståndet kan avse både ersättning för den förlust som uppkommer och ersättning för den kränkning som lagbrottet innebär. Om det är skäligt kan skadeståndet sättas ned eller bortfalla helt.

En arbetstagarorganisation kan dock inte med stöd av denna lag kräva skadestånd av annan arbetstagarorganisation.”

Stockholm den 26 januari 1988

Charlotte Branting (fp)

Elver Jonsson (fp)

Karl Erik Eriksson (fp)

Sigge Godin (fp)